

НАЦИОНАЛНА ХУДОЖЕСТВЕНА АКАДЕМИЯ

КАТЕДРА "МОДА"

СТАНОВИЩЕ

от

доц. Анна Георгиева Аврамова

на дисертационен труд

по процедура за присъждане на образователна и научна степен

„ДОКТОР“

на

Рафаела Валентинова Рафаелова

**“ Ризата – знаков код и белег за идентичност в българския
традиционен костюм в края на XIX и началото на XX век“**

Стара източна мъдрост гласи: „Искаш ли да разбереш новото, изучавай старото“
„Старото ново – Новото старо“/, вечна тема...

Рафаела Рафаелова е една от успешните възпитаници на Националната художествена академия със степен магистър, която показва високи резултати, както по време на обучението си, така и с приносния характер на дипломната си работа.

Подходящо избраната тема на дисертация, изследванията и творческите търсения в областта на етнографията, старините техники белязали нашия традиционен костюм, са били нейни предпочитания още от времето на студентските и години.

Интересите на Рафаела са многостранни, както в областта на рисунката, така и към работата с компютри и манипулацията посредством техниките на дигиталните програми.

Рафаела е пряк изследовател и практически изпълнител. Тя прилага на практика и съвсем осъзнато се насочва, в създаването на собствен етно-спортен бранд, който нарича: “ KOREN “, както и сайтове с програми, които добре допълват творческата биография и участията и в разработката на дигитални проекти.

Тя сама определя себе си, като - VR артист и изпълнител на проекти в „TILT BRUSH“.

Темата на дисертационният труд на Рафаела Валентинова Рафаелова“ Ризата знаков код и белег за идентичност в българския традиционен костюм в края на XIX и началото на XX век“ се разработва в рамките на докторантура.

2.

Дисертационния труд е структуриран и развит:

От увод, четири глави, заключение, библиография и две приложения, справка за основните приноси и публикации по темата на дисертационния труд, речник на специализираните термини.

Основната част на дисертацията се състои от 157 стр.

Илюстративния материал от 55 стр.

Библиографията съдържа 99 източника, от които /88 литературни и 11 електронни материала.

Актуалност на изследването:

Темата на дисертационния труд е актуална и значима. Тя допълва и до-надгражда знанията придобити през целия образователен процес на дисциплината „Моден проект“, инспириран от българската традиция. Ще осигури един нов и напълно нестандартен прочит, едно предизвикателство, което ни дава нова възможност да погледнем под друг ъгъл, на древните послания закодирани в българската везба, чрез новите AR и VR технологии.

Нейните търсения дават теоретична и методо - технологична обосновка, съобразена с VR / *виртуална реалност от Virtual Reality, англ.*, и AR / – *смесена, добавена или обогатена реалност (от Augmented Reality, англ.)*

Използвайки новите технологии, които придават актуалност и значимост на научния труд, авторката ги подчинява на целите и задачите, които си е поставила, а те са :

- да изведе символа и знака в българската шевица, като средство за предаване на информация, чрез навлизащите нови способности на дигиталните изкуства.
- да изведе главната си идея, ползвайки VR и AR технологиите, за презентация на шевицата по един достъпен и забавен начин, в съзвучие с новото време, защото с графичното изображение, винаги върви и смисъла кодиран в него.
- тези технологии вещаят ексклузивното развитие и на онлайн търговията, те ще репозиционират търговията към онлайн пазара. Заставайки пред AR дисплея, който е с характеристика на огледало, всеки може да избере различни дрехи и те да бъдат наложени върху изображението му. Същите тези AR мобилни приложения позволяват на купувача да вдигне телефона си, да селектира продукта и моментално да го закупи.

Творческа и научна значимост на разработения текст и практически разработки на докторанта, придобиват смисъл и сила в търсенето на нова визия, която сформира и ново поколение – „Поколението Y“, така наречените “Милениали“, това е поколението 1990-2000г.

3.

Това е първото истинско дигитализирано поколение от 17 до 35 години, което очаква всичко да се извършва чрез технологиите, това са новите модни брандове и марки, както и посланията с които боравят.

Значимостта на изследването на докторантския труд е многопластов, изключително полезен, последователен и задълбочен. Подходът е новаторски, в търсене на нови форми и изразни средства, касаещи приложението им в модната индустрия

Метод на проучването:

- Методът на изследването има аналитико-практически подход, който включва множество примери, сравнителен анализ, съпоставителен ракурс / преглед, анализ, интерпретация/.
- В дисертацията са синтезирани няколко линии: информативна, аналитична и оценъчна.

ПЪРВА ГЛАВА

Докторантът прави изследване, текстът е развит в три подточки.

- Произход на ризата
- Видове ризи
- Методи на конструиране

Основна задача е обстояният преглед, обичаите и народопсихологията, която бележи ризата, като нещо сакрално и крайно лично. Отделните части на ризата, като главени носители на информация и закодирана символика.

ВТОРА ГЛАВА

Е разделена на четири подточки и авторката прави историческо проследяване на основните везбени символи и знаци, които влизат в състава на везбения орнамент, който от своя страна заема централно място в сложния сценарий и композиция на ризата. Изследването на научния труд, тук се спира на значението и символиката на отделните знаци, различните видове бодове при изпълнение, както и различните обичаи и наричания, които обединяват езическото, сакралното, мистичното и Божественото в едно. В тази глава авторката се спира подробно на всеки символ, който носи сложно сакрално значение пренесено чрез шевицата, върху ризата, за да служи като амулет за просперитет и защита.

Шевиците са „Писмените паметници“ дошли до нас от далечното минало и са предмет на специална наука наречена „Епиграфика“.

ТРЕТА ГЛАВА

Трета глава е разделена на три подточки:

- Идентичност – значение
- Теория на Ерик Ериксън за идентичността
- Социална идентичност

Тука авторката се спира и разглежда значението на термина – „идентичност“.

4.

Дрехите и символите, като белег на идентичност в българския традиционен костюм. Акцентът е поставен върху **теорията на Ерик Ериксън**, за идентичността, която подкрепя цялостната концептуална идея вложена в докторантската научна разработка - „Ризата, като знаков код и белег за идентичност“.

Тази идентичност, която създава в човека усещане за „само цялост“ и постоянство във времето, и изпълва живота с възприятие, за посока.

Рафаела извежда темата за „идентичността“, през призмата на Ерик Ериксън, който акцентира на значението на думата „идентичност“, като се позовава на нейните синоними – еднаквост, сходство, прилика, подобие. Такива отличителни характеристики биват език, произход, култура, история, нрав, ценности, идеали и други, които са все характеристики, които изграждат съдържанието на цялостната личност на човека, резултат от сложното и активно взаимодействие.

Авторът въвежда понятието „идентичност“, като го определя за „процес намиращ се в центъра на самия индивид, а също и в центъра на неговата обществена култура“, между него и обществото. След сформирването на характерни белези за национална, социална и полова идентичност, според Ериксън следва знаковия код, за индивидуална идентичност и характеризирането на индивидуалния „Аз“, върху които докторантката акцентира, за да изведе и своята концептуална идея, за пиетета към род и принадлежност.

ЧЕТВЪРТА ГЛАВА

Мястото на шевицата в XIX и XX век и приложението ѝ в модата със съвременни технологични похвати. Трансформации и нови форми на шевицата през XXI век, е разгледана през призмата на четири подточки:

- Български дизайнери на които творчеството им е белязано от „Етичната тема“ вдъхновена от българската традиция.
- Употреба на знаци и символи в XXI век.
- Нови технологии / AR, VR/ и приложението им в модната индустрия.
- Запазване значението на везбената символика, чрез възможностите на новите технологии.

В първа подточка, авторката се спира на времето преди „Перестройката“, когато в Българската икономика имаше „Лека промишленост“, „Стопански Обединения“ и „Модни централи“, като ЦНСМ / център за нови стоки и мода/, с водещи дизайнери, които сформират модния стил и стратегия на „Държавни Обединения“ в областта на модата и „Модната Индустрия“, за страната и „Международния Пазар“.

Авторката цитира имена на дизайнери, които работят в сферата на „Етичната мода“. Колекциите на Владислав Шмид, Доряна Бакалова, Жанет Стойчева, Анна Стамболиева, Анна Аврамова и др., които са с отделено място в приложението.

5.

Научно-теоретични приноси:

Творческа и научна значимост на разработвания текст и практически разработки на докторанта:

- За първи път се говори за предаване на информацията вложена в символа и знака на шевиците, под нови форми и чрез нови технологични похвати.
- За пръв път се използва програмата Tilt Brush за създаването на визуално съдържание и тълкуване на основните видове шевици, с което се емблематизира в дреха или аксесоар посредством AR приложение.
- На базата на докторантурата е предложена едногодишна програма, която чрез употребата на AR и VR технологиите се обогатява до сега действащата дисциплина Моден проект, базиран на Българския традиционен костюм, като знаков код и белег за идентичност, посредством учебно помагало „Старото ново -Новото старо“ с нов интерфейс, който дава нов прочит и възможност, чрез една виртуална палитра да се разходим в света на древните послания. В един свят на виртуални чудеса, който ни позволява да рисуваме в 3D пространство с виртуална реалност.

Обобщение :

Авторефератът правилно отразява съдържанието на дисертационния труд.

Изследването, както и проучвателната дейност са лично дело на докторанта.

Докторатът предоставя ясно целите и задачите на изследването и е правилно структуриран.

На лице са горе изброените приноси на дисертацията.

Заключение:

Оценявам положително научните качества и приноси на дисертационния труд на докторанта Рафаела Валентинова Рафаелова и практическата полезност и актуалност на изследвания проблем. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да дадат съгласието си за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“